

Sygn. akt III AUa 265/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski (spr.)
Sędziowie:	SSA Alicja Podlewska SSA Grażyna Czyżak
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2016 r. w Gdańsku

sprawy T. I.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji T. I.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 grudnia 2015 r., sygn. akt VIII U 1295/15

1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję zobowiązując organ rentowy do uwzględnienia w wysokości kapitału początkowego podstawy wymiaru składek za 1991 roku w kwocie 18.190,580,00 starych złotych;
2. wniosek ubezpieczonej o ustalenie podstawy wymiaru składek za 1991 rok w wysokości 18.868,280,00 starych złotych przekazać do rozpoznania organowi rentowemu.

SSA Alicja Podlewska SSA Jerzy Andrzejewski SSA Grażyna Czyżak

Sygn. akt III AUa 265/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 23 września 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego T. I. na dzień 1 stycznia 1999 roku w wysokości 105.298,38 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 92,26%.

W odwołaniu od powyższej decyzji T. I. zakwestionowała wysokość wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz wskazał, iż wskaźnik podstawy wymiaru uległ obniżeniu wskutek skorygowania podstawy wymiaru za lata 1990 – 1991.

Na rozprawie 3 grudnia 2015 roku ubezpieczona sprecyzowała ostatecznie stanowisko domagając się uwzględnienia wynagrodzenia za czerwiec 1991 roku w kwocie 3.400.000 zł oraz ekwiwalentu za urlop w kwocie 1.115.600 zł, w oparciu o świadectwo pracy z 27 czerwca 1991 roku. Podała, iż po zsumowaniu lat 1990 i 1991 jej wynagrodzenie wyniosło 28.456.530 zł i domagała się ustalenia kapitału początkowego wg swojego wyliczenia.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku wyrokiem z dnia 10 grudnia 2015 roku oddalił odwołanie. Swoje rozstrzygnięcie Sąd ten oparł na następujących ustaleniach faktycznych i prawnych.

Dnia 8 czerwca 2015 roku T. I. wniosła o ponowne ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem opieki nad dzieckiem w wysokości 1,3% podstawy wymiaru, zgodnie z art. 174 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W decyzji z 23 września 2015 roku pozwany ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 roku w wysokości 105.298,38 zł oraz stwierdził, iż ubezpieczona udowodniła 18 lat, 6 miesięcy i 19 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 8 miesięcy i 10 dni okresów nieskładkowych – sprawowania opieki nad dzieckiem. Wskazał, iż okresy opieki nad dzieckiem zostały przeliczone przy zastosowaniu art. 174 ust. 2a ustawy emerytalnej, tj. przy zastosowaniu przelicznika 1,3 za każdy rok. Pozwany, przy ponownym ustalaniu wysokości kapitału początkowego, skorygował podstawę wymiaru za lata 1990 i 1991 wobec faktu, iż w 2004 roku błędnie wprowadził do systemu kwoty wynagrodzeń za te lata, co spowodowało zawyżenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego. W oparciu o kartoteki zarobkowe do 1990 roku dodał nagrodę z zysku wypłaconą w 1991 roku, a dotyczącą 1990 roku, w kwocie 724.300 zł oraz wynagrodzenie za 1991 rok pomniejszył o tę nagrodę z zysku. Odjął kwotę 1.115.600 zł, tj. ekwiwalent za urlop, który od 1990 roku nie stanowi podstawy składek na ubezpieczenia społeczne. Po dokonanej korekcie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 92,26%.

W ocenie Sądu I instancji wyliczenie wysokości wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego w zaskarżonej decyzji jest prawidłowe. Zgodnie z treścią obowiązującego wówczas § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1990 roku w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (tj. Dz. U. z 1993 roku Nr 68, poz. 330 ze zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie pracowników stanowił dochód pracownika w gotówce i w naturze, łącznie z kosztami uzyskania i podatkiem dochodowym od osób fizycznych, z tytułu pracy w ramach stosunku pracy, obejmujący wszelkiego rodzaju należności pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty bez względu na źródło finansowania tych należności i świadczeń, z wyjątkiem m.in.: ekwiwalentów za niewykorzystany urlop - pkt 3. Z kolei nagroda z zysku była co prawda wypłacona w 1991 roku, jednakże dotyczyła roku 1990. Pozwany zweryfikował wysokość kapitału początkowego albowiem błędnie wprowadził do systemu kwoty wynagrodzeń, co spowodowało zawyżenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego. Z tych też względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i domagając się jego zmiany i wyliczenia kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku z uwzględnieniem wynagrodzenia za lata 1990-1991 w łącznej kwocie 28.456.530,00 zł, tj. 9.588.250,00 zł za rok 1990 oraz 18.868.280,00 za 1991 rok. Skarżąca zarzuciła Sądowi I instancji poczynienie błędnych ustaleń faktycznych.

W uzasadnieniu apelacji odwołująca wskazała, iż nie zgadza się z wyliczeniem dokonany przez ZUS, a zaakceptowany przez Sąd Okręgowy. Podała, że w 1991 roku pracodawca opłacił składki na ubezpieczenie społeczne od ekwiwalentu za niewykorzystane dni wolne od pracy (ekwiwalenty za urlop). Tym samym okres ten można zaliczyć do podstawy wymiaru na ogólnych zasadach. Skarżąca wskazała nadto, iż pomniejszenie uprzednio ustalonej kwoty podstawy wymiaru składek w 1991 roku, tj. 18.190.580,00 zł o kwotę 724.300,00 zł (nagrada za rok 1990) oraz o kwotę

1.115.600,00 zł (ekwiwalent za urlop) dają kwotę 16.350.680,00 zł, a nie 14.957.680,00 zł jak to zostało wskazane w zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji oraz zobowiązaniem organu rentowego do uwzględnienia w wysokości kapitału początkowego podstawy wymiaru składek za 1991 rok w kwocie 18.190,580,00 zł oraz przekazaniem wniosku skarżącej o ustalenie podstawy wymiaru składek za 1991 rok w wysokości 18.868.280,00 zł do rozpoznania organowi rentowemu.

Na wstępie zaznaczyć należy, iż w apelacji skarżąca nie kwestionowała wysokości podstawy wymiaru składek ustalonej przez organ rentowy w 1990 roku. Jej zarzuty sformułowane zostały wyłącznie co do roku 1991, a dotyczyły błędnego pominięcia w podstawie wymiaru składek wynagrodzenia z tytułu ekwiwalentu za urlop oraz wadliwie przeprowadzonego obliczenia arytmetycznego. Powyższo skutkowało zawężeniem przedmiotu sporu na etapie postępowania apelacyjnego.

Uprzedzając jednak właściwe rozważania co do istoty sprawy podkreślić należy, iż – jak to słusznie zauważyła apelująca – zarówno organ rentowy jak i Sąd I instancji dokonały nieprawidłowego wyliczenia wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia skarżącej

w 1991 roku, albowiem pomniejszenie kwoty podstawy wymiaru składek w 1991 roku ustalonej w pierwszej decyzji z 2004 roku, tj. 18.190.580,00 zł o kwotę 724.300,00 zł (nagroda za rok 1990) oraz o kwotę 1.115.600,00 zł (ekwiwalent za urlop) dają kwotę 16.350.680,00 zł, a nie 14.957.680,00 zł jak to zostało wskazane w zaskarżonej decyzji. Ustalenia Sądu I instancji w tym zakresie były więc wadliwe i sprowadzały się właściwie do przepisania treści odpowiedzi na odwołanie organu rentowego. Ostatecznie błąd ten nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albowiem istota sprawy sprowadzała się w pierwszej kolejności do ustalenia czy pozwany organ rentowy mógł ponownie ustalić wysokość kapitału początkowego ubezpieczonej.

Powyższą kwestię wprost reguluje art. 175 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi, iż ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114 ustawy. Zgodnie z art. 114 ust. 1 w/w ustawy, prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Poza sporem w niniejszej sprawie było, iż wysokość kapitału początkowego T. I.

została ustalona prawomocną decyzją z dnia 21 września 2004 roku w kwocie 103.279,44 zł. Następnie po zgłoszeniu przez skarżącą wniosku o ponowne ustalenie kapitału początkowego

z uwzględnieniem opieki nad dzieckiem, organ rentowy z urzędu ponownie obliczył kapitał początkowy wnioskodawczyni wskazując, iż poprzednio błędnie wprowadzono do systemu kwoty wynagrodzeń za lata 1990 i 1991.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przedstawiona powyżej argumentacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Podkreślić bowiem trzeba, że użyty w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej zwrot „ujawniono” wskazuje, że okoliczności stanowiące przesłankę weryfikacji prawomocnych decyzji rentowych nie powinny być znane organowi rentowemu w chwili rozstrzygnięcia sprawy. Odmienna ocena treści dotychczasowych dowodów znajdujących się w aktach emerytalno-rentowych nie jest ujawnieniem okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji – te bowiem były znane organowi i stanowiły podstawę wydania poprzedniej decyzji. Zatem do wznowienia postępowania w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej wymagane jest ujawnienie okoliczności nieznanymi organowi rentowemu w chwili orzekania, ale istniejących przed wydaniem decyzji, czyli takich okoliczności, które nie były znane organowi rentowemu w chwili orzekania o wysokości kapitału początkowego,

a nie takich, które zostały przedłożone wprawdzie organowi rentowemu w chwili orzekania

o wysokości kapitału, a nie zostały uwzględnione.

W uchwale siedmiu sędziów z dnia 5 czerwca 2003 roku, III UZP 5/03, Sąd Najwyższy stwierdził, że odmienna ocena dowodów dołączonych do wniosku o świadczenie, przeprowadzona przez organ rentowy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej świadczenie, nie jest już okolicznością uzasadniającą wszczęcie z urzędu postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczeń na podstawie art. 114 ust. 1 cyt. ustawy. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w zacytowanej uchwale, odnosząc je odpowiednio do kwestii ustalenia wysokości kapitału początkowego. Powyższy pogląd podzielił także Sąd Najwyższy w przywołanym w apelacji wyroku z dnia 9 stycznia 2012 roku (III UK 223/10), wskazując dodatkowo, iż jeżeli nie pojawią się nowe dowody lub nie ujawnią się nowe okoliczności, nie jest dopuszczalne wszczęcie postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Mając powyższe na uwadze należy wskazać, iż zarówno przed wydaniem pierwszej decyzji ustalającej wysokość kapitału początkowego jak też po zgłoszeniu w 2015 roku przez odwołującą wniosku o przeliczenie kapitału początkowego, organ rentowy dysponował tym samym materiałem dowodowym. Kartoteki zarobkowe za lata 1990-1991 ubezpieczona przedłożyła jeszcze przed wydaniem pierwszej decyzji ustalającej wysokość jej kapitału początkowego (k. 34 akt ZUS). Ustalenie wysokości kapitału początkowego w zaskarżonej decyzji nastąpiło więc na podstawie ponownej oceny tych samych dowodów, którymi organ rentowy dysponował jeszcze przed wydaniem pierwszej decyzji w tym zakresie. Nie sposób uznać – co zdaje się sugerować pozwany - że poprzednio ustalona wysokość kapitału początkowego wynikała jedynie z błędnego wprowadzenia danych do systemu. Trudno w tym przypadku dopatrzeć się jakiegokolwiek zniekształcenia czy oczywistej zamiany pozycji poszczególnych cyfr lub innego błędu technicznego przy wprowadzaniu danych. Dane wprowadzone przez organ rentowy do systemu odpowiadały informacjom zawartym w kartotekach zarobkowych, a więc opierały się na złożonych do akt sprawy dowodach. Sama argumentacja pozwanego prowadzi do wniosku, że dopiero przed wydaniem zaskarżonej decyzji dopatrył się on nie uchybienia czysto technicznego lecz zauważył błąd merytoryczny w postaci wadliwie zarachowanej kwoty nagrody z zysku i braku podstaw prawnych do uwzględnienia w podstawie wymiaru składek kwoty ekwiwalentu za urlop.

Nie ulega więc wątpliwości, iż od czasu wydania pierwszej decyzji ustalającej wysokość kapitału początkowego ubezpieczonej do czasu wydania zaskarżonej decyzji organ rentowy nie dysponował żadnymi dowodowymi i nie ujawniono żadnych okoliczności, które uprawniałyby go do weryfikacji uprzednio zajętego stanowiska. Nie zaistniały zatem podstawy do wznowienia postępowania (ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego) w trybie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a co za tym idzie do zmiany pierwszej decyzji ustalającej wysokość kapitału początkowego w spornym zakresie. Tym samym wysokość podstawy wymiaru za 1991 rok powinna odpowiadać wysokości tej podstawy ustalonej w decyzji z dnia 21 września 2004 roku, tj. 18.190.580,00 starych zł. Z tych też względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 396 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w pkt 1 sentencji.

Jako że wnioskodawczyni w apelacji domagała się uwzględnienia w podstawie wymiaru składek za 1991 rok kwoty 18.868.280,00 zł, a więc kwoty o 677.700 zł wyżej niż pierwotnie ustalona przez organ rentowy, wniosek ten należało potraktować jako nowe, dotychczas nierozpoznane żądanie, i na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazać do rozstrzygnięcia organowi rentowemu, o czym orzeczono w pkt 2 sentencji.

SSA J. Andrzejewski SSA A. Podlowska SSA G. Czyżak